Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (peti senat)

zdne 15. decembra 2016*

„Predhodno odločanje — Direktiva 2000/35/ES — Boj proti zamudam pri plačilih — Pristojnost Sodišča — Posel, sklenjen pred pristopom Republike Slovenije k Evropski uniji — Področje uporabe — Pojem ‚trgovinski posel' — Pojem ‚podjetje' — Najvišji znesek zamudnih obresti"

V zadevi C-256/15,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Vrhovno sodišče (Slovenija) z odločbo z dne 19. marca 2015, ki je na Sodišče prispela 1. junija 2015, v postopku

Drago Nemec

proti

Republiki Sloveniji,

SODIŠČE (peti senat),

v sestavi J. L. da Cruz Vilaça, predsednik senata, A. Tizzano (poročevalec), podpredsednik Sodišča, M. Berger, sodnica, A. Borg Barthet in E. Levits, sodnika,

generalni pravobranilec: M. Bobek,

sodni tajnik: M. Aleksejev, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 4. maja 2016,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za slovensko vlado N. Pintar Gosenca in A. Vran, agentki,

— za latvijsko vlado A. Bogdanova in I. Kalniņš, agenta,

— za Evropsko komisijo M. Šimerdová in M. Žebre, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 28. julija 2016

izreka naslednjo

* * Jezik postopka: slovenščina.

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago Direktive 2000/35/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. junija 2000 o boju proti zamudam pri plačilih v trgovinskih poslih (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 226).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Dragom Nemcem in Republiko Slovenijo v zvezi z zahtevkom za povrnitev škode, ki naj bi prvonavedenemu nastala zaradi zatrjevane neskladnosti nacionalnih predpisov z Direktivo 2000/35.

Pravni okvir

Pravo Unije

Akt o pristopu iz leta 2003

3 Člen 2 Akta o pogojih pristopa Češke republike, Republike Estonije, Republike Cipra, Republike Latvije, Republike Litve, Republike Madžarske, Republike Malte, Republike Poljske, Republike Slovenije in Slovaške republike in prilagoditvah Pogodb, na katerih temelji Evropska unija (UL 2003, L 236, str. 33, v nadaljevanju: Akt o pristopu iz leta 2003) določa:

„Od dne pristopa so določbe izvirnih pogodb in aktov, ki so jih institucije in Evropska centralna banka sprejele pred pristopom, zavezujoče za nove države članice in se uporabljajo v teh državah pod pogoji, ki jih določajo omenjene pogodbe in ta akt.“

4 Člen 54 tega akta določa:

„Nove države članice izvajajo ukrepe, potrebne za to, da od dne pristopa upoštevajo določbe direktiv in odločb iz člena 249 Pogodbe ES in člena 161 Pogodbe Euratom, če v prilogah iz člena 24 ali v kateri koli določbi tega akta ali njegovih prilog ni predviden drugačen rok.“

Direktiva 2000/35

5 V uvodnih izjavah 7, 9, 10, 13 in 16 Direktive 2000/35 je navedeno:

„(7) Zaradi predolgih rokov in zamud pri plačilih so podjetja, zlasti mala in srednje velika, administrativno in finančno zelo obremenjena. Še več, ti problemi so poglavitni vzrok plačilne nesposobnosti, ki ogroža preživetje podjetij, posledica pa je izguba številnih delovnih mest.

[…]

(9) Razlike med državami članicami glede pravil in prakse plačevanja ovirajo pravilno delovanje notranjega trga.

(10) Posledica je znatno omejeno trgovinsko poslovanje med državami članicami. To je v nasprotju s členom 14 Pogodbe, saj bi moralo biti podjetnikom omogočeno, da trgujejo na celotnem notranjem trgu v razmerah, ki zagotavljajo, da čezmejno poslovanje ne pomeni večjega tveganja kot domači promet. […]

[…]

(13) Ta direktiva bi se morala omejiti na plačila kot prejemke v zvezi s trgovinskimi posli in ne ureja poslovanja s potrošniki, obresti v zvezi z drugimi plačili, npr. plačili glede na zakonodajo o čekih in menicah, plačili kot nadomestili za škodo, vključno s plačili zavarovalnic.

[…]

(16) Zamuda pri plačilih je kršenje pogodbe, ki je postala finančno zanimiva za dolžnike v večini držav članic zaradi nizkih obrestnih mer na zamude pri plačilih in/ali dolgotrajnih postopkov sodnega varstva. Potrebna je odločna sprememba, […] da bi preobrnili ta trend in zagotovili take posledice zamud pri plačilih, ki bi odvračale od zapoznelega plačevanja.“

6 Člen 1 te direktive, ki opredeljuje področje njene uporabe, določa:

„Ta direktiva se uporablja za vsa plačila kot prejemke v zvezi s trgovinskimi posli.“

7 Člen 2, točka 1, navedene direktive določa:

„Za namene te direktive:

1. ‚trgovinski posli‘ so posli med podjetji ali med podjetji in državnimi organi, ki vodijo k dostavi blaga ali izvajanju storitev za plačilo,

[…]

‚podjetje‘ je katera koli organizacija, ki deluje v okviru svoje neodvisne gospodarske ali strokovne dejavnosti, tudi če jo izvaja ena sama oseba“.

8 Člen 3 Direktive 2000/35, naslovljen „Obresti v primeru zamude pri plačilu“, v odstavku 1 določa:

„Države članice zagotovijo, da:

(a) obresti v skladu s točko (d) zapadejo v plačilo z dnem, ki sledi datumu plačila ali koncu plačilnega roka, določenemu v pogodbi;

[…]

(c) upnik je upravičen do obresti za zamudo pri plačilu, če:

(i) izpolnjuje svoje pogodbene in zakonske obveznosti; in

(ii) zapadle vsote ne prejme pravočasno, razen če dolžnik ni odgovoren za zamudo;

(d) višina obresti za zamudo pri plačilu (‚zakonska stopnja‘), ki jih mora plačati dolžnik, je vsota obrestne mere, ki jo uporablja Evropska centralna banka za svoje zadnje operacije glavnega refinanciranja, ki jih je opravila pred prvim koledarskim dnem zadevnega polletja (‚referenčna stopnja‘), in vsaj sedem odstotnih točk […], razen če je v pogodbi drugače določeno. Za državo članico, ki ne sodeluje v tretji fazi ekonomske in monetarne unije, je referenčna stopnja omenjena zgoraj ekvivalentna stopnja, ki jo določi njena nacionalna centralna banka. […]

[…]“

9 Člen 6 te direktive določa:

„1. Države članice sprejmejo zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev s to direktivo, najpozneje do 8. avgusta 2002. […]

[…]

3. Pri prenosu te direktive lahko države članice izključijo:

[…]

(b) pogodbe, sklenjene pred 8. avgustom 2002 […]

[…]“

Slovensko pravo

Določbe v zvezi s plačilom zamudnih obresti

10 V skladu s členom 277(1) Zakona o obligacijskih razmerjih je moral dolžnik, ki je zamudil z izpolnitvijo denarne obveznosti, upniku poleg glavnice plačati še zamudne obresti.

11 Ta zakon je bil s 1. januarjem 2002 nadomeščen z Obligacijskim zakonikom (v nadaljevanju: OZ). V OZ je bila v bistvu privzeta določba, navedena v prejšnji točki te sodbe, z njegovim členom 376 pa je bilo uvedeno novo pravilo, v skladu s katerim so zamudne obresti nehale teči, ko je vsota zapadlih, pa ne plačanih obresti dosegla glavnico (v nadaljevanju: pravilo *ne ultra alterum tantum*).

Določbe, ki se nanašajo na obrtnike

12 Iz predložitvene odločbe je razvidno, da je bilo opravljanje neodvisne gospodarske dejavnosti za fizične osebe v času dejstev, ki so upoštevna v postopku v glavni stvari, in sicer junija 1993, urejeno s takrat veljavno različico Obrtnega zakona. V skladu s tem zakonom, ki je bil pozneje spremenjen, je morala imeti fizična oseba za opravljanje gospodarske dejavnosti kot samostojni obrtnik dovoljenje, ki ga je izdal pristojni organ in ki je vsebovalo navedbo dejavnosti, za katero je bilo dovoljenje izdano.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

13 D. Nemec je od 8. novembra 1989 imetnik obrtnega dovoljenja za opravljanje dejavnosti struženja strojnih delov in varjenje. Junija 1993 je z Gasilskim društvom Murska Sobota (v nadaljevanju: društvo) sklenil pogodbo, v skladu s katero je temu društvu dal v najem cisterno za dovoz vode v sušnem obdobju.

14 Leta 1996 je D. Nemec proti društvu vložil tožbo, s katero je predlagal, naj se društvu naloži, da mu na podlagi navedene pogodbe plača znesek 17.669,51 EUR.

15 Višje sodišče v Mariboru (Slovenija) je s sodbo z dne 17. februarja 2010 društvu naložilo plačilo zneska 15.061,44 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi za čas od 25. marca 1996 do 31. decembra 2001. Je pa to sodišče zavrnilo zahtevek za plačilo zamudnih obresti za čas po 1. januarju 2002, dnevu začetka veljavnosti pravila *ne ultra alterum tantum*. Znesek obresti, ki jih je bilo treba plačati do 31. decembra 2001, je namreč že presegel znesek glavnice.

16 Društvo je 18. maja 2010 plačalo znesek, dolgovan na podlagi te sodbe.

17 Ker je D. Nemec menil, da je pravilo *ne ultra alterum tantum* nezdružljivo z Direktivo 2000/35 in da je zato Višje sodišče v Mariboru nepravilno zavrnilo njegov zahtevek za plačilo zamudnih obresti za obdobje od 1. januarja 2002 do 18. maja 2010, je proti Republiki Sloveniji vložil tožbo za povrnitev škode, ki mu je nastala zaradi te zatrjevane nezdružljivosti. Sodišče prve stopnje je to tožbo zavrnilo s sodbo z dne 18. maja 2011, ker naj te direktive ne bi bilo mogoče uporabiti za dejansko stanje postopka v glavni stvari, čemur je pritrdilo sodišče druge stopnje s sodbo z dne 24. januarja 2012, zato je D. Nemec pri predložitvenem sodišču, Vrhovnem sodišču, vložil revizijo.

18 Zadnjenavedeno sodišče se sprašuje, ali pogodba iz postopka v glavni stvari spada na stvarno področje uporabe Direktive 2000/35. Zlasti se sprašuje, ali je D. Nemec to pogodbo sklenil kot „podjetje“ v smislu člena 2, točka 1, te direktive, to je kot organizacija, ki deluje v okviru svoje neodvisne gospodarske ali strokovne dejavnosti, tako da bi bila navedena pogodba „trgovinski posel“ v smislu te določbe in bi zato spadala na področje uporabe navedene direktive. Namreč, čeprav se zadevna pogodba nanaša na neko gospodarsko dejavnost in je bila podlaga za izdajo računa, pa vseeno ni del dejavnosti struženja strojnih delov in varjenja, ki ju D. Nemec lahko opravlja kot samostojni obrtnik.

19 Če je odgovor pritrdilen, se predložitveno sodišče sprašuje tudi o združljivosti pravila *ne ultra alterum tantum* iz člena 376 OZ z Direktivo 2000/35.

20 V teh okoliščinah je Vrhovno sodišče prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. [A]li je določbo tretjega pododstavka 1. točke 2. člena Direktive 2000/35/ES treba razlagati tako, da v sistemu, kjer se fizični osebi za opravljanje gospodarske dejavnosti izda dovoljenje, ki vsebuje navedbo dejavnosti, za katero je dovoljenje izdano, ne gre za podjetje in posledično tudi ne za trgovinski posel v smislu navedene določbe direktive, če se posel, iz katerega izvira zamuda pri plačilu, nanaša na dejavnost, ki z dovoljenjem ni zajeta;

ter če je odgovor na prejšnje vprašanje negativen […],

2. ali je določbo tretjega pododstavka 1. točke 2. člena Direktive 2000/35/ES treba razlagati tako, da se fizična oseba šteje za podjetje, pravni posel, iz katerega izvira zamuda pri plačilu, pa za trgovinski posel v smislu navedene določbe direktive, če gre za pravni posel, ki sicer ne spada v registrirano dejavnost te fizične osebe, izhaja pa iz dejavnosti, ki je po svoji naravi lahko gospodarska dejavnost, ter je bil zanj izstavljen račun; in

3. ali je pravilo, da zamudne obresti nehajo teči, ko vsota zapadlih, pa ne plačanih obresti doseže glavnico, (pravilo *ne ultra alterum tantum*) v nasprotju z določbami Direktive 2000/35/ES?“

Pristojnost Sodišča

21 Slovenska vlada in Evropska komisija sta na obravnavi pred Sodiščem trdili, da to ni pristojno, da odgovori na vprašanja predložitvenega sodišča. Predmet spora o glavni stvari naj bi bil namreč položaj iz časa pred pristopom Republike Slovenije k Evropski uniji 1. maja 2004 in vse posledice tega položaja naj bi nastale pred tem datumom.

22 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da je bila pogodba iz postopka v glavni stvari sicer sklenjena junija 1993 in da torej obravnavana zadeva izhaja iz položaja, ki je nastal pred pristopom Republike Slovenije k Uniji.

23 Vendar je imel ta položaj pravne učinke tudi po tem pristopu. Glavna terjatev, ki je podlaga za zamudne obresti, katerih plačilo zahteva D. Nemec, namreč ni bila plačana do 18. maja 2010, datuma, ko jo je društvo poravnalo, in tožba, ki jo je vložil D. Nemec, se nanaša prav na povrnitev škode, ki naj bi mu nastala zato, ker je Višje sodišče v Mariboru zavrnilo njegov zahtevek za plačilo navedenih obresti za obdobje od 1. januarja 2002 do 18. maja 2010.

24 V skladu s členoma 2 in 54 Akta o pristopu iz leta 2003 pa so določbe izvirnih pogodb in aktov, ki so jih institucije sprejele pred pristopom, za nove države članice zavezujoče od dne pristopa in se v teh državah uporabljajo pod pogoji, ki jih določajo te pogodbe in ta akt.

25 Poleg tega se v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča novo pravilo, razen izjem, uporabi neposredno za prihodnje učinke položaja, ki je nastal med veljavnostjo starega pravila. Sodišče je ob uporabi tega načela razsodilo, da je, če ni pojasnila v zvezi z uporabo določbe prava Unije v aktu o pogojih pristopa države članice, za to določbo treba šteti, da se uporabi nemudoma in da zavezuje to državo članico od dneva njenega pristopa k Uniji, tako da se uporablja za prihodnje učinke položajev, ki so nastali pred tem pristopom (glej v tem smislu sodbe z dne 12. novembra 2009, Elektrownia Pątnów II, C-441/08, EU:C:2009:698, točka 32; z dne 22. decembra 2010, Komisija/Poljska, C-385/08, neobjavljena, EU:C:2010:801, točka 29, ter z dne 21. decembra 2011, Ziolkowski in Szeja, C-424/10 in C-425/10, EU:C:2011:866, točka 57).

26 Natančneje, kar zadeva Direktivo 2000/35, Akt o pristopu iz leta 2003 ne vsebuje nobene posebne določbe o uporabi te direktive v Republiki Sloveniji. Zato se je ta direktiva za to državo članico začela uporabljati neposredno od dneva njenega pristopa k Uniji in se od tega dneva lahko uporablja za prihodnje učinke položajev, ki so nastali ali je do njih prišlo pred tem pristopom, kot so položaji iz postopka v glavni stvari.

27 Iz navedenega izhaja, da ker se pravo Unije uporablja za spor o glavni stvari, je Sodišče pristojno za odgovor na vprašanja, ki jih je zastavilo predložitveno sodišče.

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo in drugo vprašanje

28 Predložitveno sodišče s prvim in drugim vprašanjem, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 2, točka 1, Direktive 2000/35 razlagati tako, da je treba fizično osebo, ki je imetnik dovoljenja za opravljanje gospodarske dejavnosti kot samostojni obrtnik, šteti za „podjetje“ v smislu te določbe, tako da je posel, ki ga sklene s tretjo osebo, „trgovinski posel“ v smislu iste določbe, če se ta posel, čeprav ne spada med dejavnosti, ki so zajete z navedenim dovoljenjem, nanaša na neko gospodarsko dejavnost.

29 Za odgovor na ti vprašanji je treba najprej pojasniti, da čeprav je bilo v skladu s členom 6(3)(b) Direktive 2000/35 državam članicam ob prenosu te direktive omogočeno, da s področja uporabe te direktive izključijo pogodbe, sklenjene pred 8. avgustom 2002, pa iz predložitvene odločbe izhaja, da Republika Slovenija te možnosti ni izkoristila, kar je na obravnavi pred Sodiščem potrdila slovenska vlada.

30 Glede postavljenih vprašanj je treba spomniti, da se Direktiva 2000/35 v skladu s svojim členom 1 uporablja za vsa plačila kot prejemke v zvezi s trgovinskimi posli. V členu 2, točka 1, prvi pododstavek, te direktive je pojem „trgovinski posel“ opredeljen kot vsak posel med podjetji ali med podjetji in državnimi organi, ki vodi k dostavi blaga ali izvajanju storitev za plačilo, pri čemer je v uvodni izjavi 13 navedene direktive v zvezi s tem pojasnjeno, da so iz tega pojma med drugim

izključeni posli, sklenjeni s potrošniki. Na podlagi člena 2, točka 1, tretji pododstavek, te direktive je „podjetje“ v smislu te direktive katera koli organizacija, ki deluje v okviru svoje neodvisne gospodarske ali strokovne dejavnosti, tudi če jo izvaja ena sama oseba.

31 Poleg tega iz uvodnih izjav 7, 10 in 16 Direktive 2000/35 izhaja, da je njen namen izboljšati delovanje notranjega trga z varstvom podjetnikov ter zlasti malih in srednje velikih podjetij pred zamudami pri plačilih.

32 Ta direktiva se torej ne uporablja za vsak posel, ki vodi k dostavi blaga ali izvajanju storitev za plačilo, zlasti ne za vse tiste posle, ki jih občasno sklepajo posamezniki v vsakodnevnem življenju.

33 Iz tega sledi, da ne zadostuje, da oseba sklene nek posel, ki se nanaša na gospodarsko dejavnost, kot je oddaja blaga v najem tretji osebi, da bi bila zajeta s pojmom „podjetje“ in da bi bil ta posel lahko opredeljen kot „trgovinski“ v smislu člena 2, točka 1, navedene direktive. Poleg tega mora ta oseba v okviru take dejavnosti ali neodvisne strokovne dejavnosti delovati kot organizacija.

34 Kot je generalni pravobranilec v bistvu navedel v točki 82 sklepnih predlogov, ta zahteva pomeni, da navedena oseba ne glede na to, kakšna je v skladu z nacionalnim pravom njena oblika ali pravni status, to dejavnost opravlja strukturirano in trajno, torej da njena dejavnost ne sme biti občasna in izolirana, ter da zadevni posel spada v okvir navedene dejavnosti.

35 Vendar po eni strani v nasprotju s tem, kar trdi Komisija, iz člena 2, točka 1, Direktive 2000/35 ne izhaja, da bi morala biti zadevna dejavnost nujno glavna gospodarska ali strokovna dejavnost zadevne osebe ali da bi morala biti s to dejavnostjo povezana.

36 Po drugi strani v nasprotju s tem, kar trdita slovenska vlada in Komisija, opredelitev osebe kot „podjetje“ v smislu te določbe ne sme biti odvisna od tega, ali so pristojni nacionalni organi izdali dovoljenje za opravljanje zadevne dejavnosti.

37 Tako v nacionalnem sistemu, v katerem je izdaja dovoljenja pogoj za to, da fizična oseba gospodarsko ali strokovno dejavnost opravlja kot samostojni obrtnik ali podjetnik, fizične osebe, ki je imetnik takega dovoljenja, ni mogoče izključiti iz pojma „podjetje“, poslov, ki jih sklene, pa ne iz pojma „trgovinski posel“, že zato, ker se ti posli nanašajo na neodvisno gospodarsko ali strokovno dejavnost, ki ni zajeta z navedenim dovoljenjem, ali spadajo v okvir neodvisne gospodarske ali strokovne dejavnosti, ki je širši od okvira zadnjenavedene dejavnosti.

38 Vsaka drugačna razlaga bi privedla do tega, da bi bilo področje uporabe teh pojmov odvisno od posameznega nacionalnega prava in, natančneje, od sistema, ki ga je posamezna država članica določila za opravljanje neodvisne gospodarske ali strokovne dejavnosti. Vendar pa iz zahtev po enotni uporabi prava Unije in načela enakosti izhaja, da ker člen 2, točka 1, Direktive 2000/35 ne napotuje na nacionalno pravo, je treba pojma „podjetje“ in „trgovinski posel“ razlagati avtonomno in enotno (glej po analogiji sodbo z dne 29. septembra 2015, Gmina Wrocław, C-276/14, EU:C:2015:635, točka 25 in navedena sodna praksa).

39 Poleg tega, kot je generalni pravobranilec navedel v točki 90 sklepnih predlogov, bi bila vsaka razlaga, v skladu s katero bi bila obseg pojma „podjetje“ ter torej področje uporabe *ratione personae* in *ratione materiae* Direktive 2000/35 odvisna od tega, da pristojni nacionalni organi neke države članice izdajo dovoljenje za opravljanje zadevne dejavnosti, v nasprotju s ciljem, ki mu sledi ta direktiva in kot izhaja iz njene uvodne izjave 10, in sicer s spodbujanjem trgovinskih poslov med državami članicami. Podjetja ali javni organi drugih držav članic bi morali namreč za ugotovitev, ali sklenjeni posel spada na področje uporabe Direktive 2000/35, sistematično preverjati, ali se ta posel nanaša na dejavnosti, za katere je bilo navedeno dovoljenje izdano, kar bi lahko omejilo ali oviralo čezmejno poslovanje.

40 Iz tega sledi, da čeprav se okoliščina, da je zadevna oseba sklenila posel v okviru dejavnosti, v zvezi s katero je pridobila dovoljenje za delovanje, poleg drugih elementov lahko upošteva za preveritev, ali je ta oseba ravnala kot „podjetje“ v smislu člena 2, točka 1, Direktive 2000/35, pa ta okoliščina ne more biti odločilna.

41 Tako je treba za ugotovitev, ali neka oseba ravna kot podjetje – to je, kot je bilo navedeno v točki 34 te sodbe, v okviru neodvisne gospodarske ali strokovne dejavnosti, ki je strukturirana in trajna – in ali so zato posli, ki jih sklene, trgovinski v smislu te določbe, upoštevati vse okoliščine obravnavanega primera.

42 Med temi okoliščinami je med drugim dejstvo, da zadevna oseba nastopa pod svojim trgovskim ali strokovnim imenom in da je v zvezi s sklenjenim poslom izdan račun.

43 Predložitveno sodišče mora ob upoštevanju navedenega ugotoviti, ali je D. Nemec v obravnavanem primeru sklenil pogodbo iz postopka v glavni stvari kot „podjetje“ v smislu člena 2, točka 1, Direktive 2000/35.

44 Glede na vse navedeno je treba na prvi dve vprašanji odgovoriti, da je treba člen 2, točka 1, Direktive 2000/35 razlagati tako, da je treba fizično osebo, ki je imetnik dovoljenja za opravljanje gospodarske dejavnosti kot samostojni obrtnik, šteti za „podjetje“ v smislu te določbe, posel, ki ga sklene, pa kot „trgovinski posel“ v smislu iste določbe, če ta posel, čeprav se ne nanaša na dejavnost, ki je zajeta s tem dovoljenjem, spada v okvir opravljanja neodvisne gospodarske ali strokovne dejavnosti, ki je strukturirana in trajna, kar pa mora ob upoštevanju vseh okoliščin obravnavanega primera preveriti predložitveno sodišče.

Tretje vprašanje

45 Predložitveno sodišče s tretjim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba Direktivo 2000/35 razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, kot je člen 376 OZ, ki določa, da zapadle, pa ne plačane zamudne obresti nehajo teči, ko njihova vsota doseže glavnico.

46 Za odgovor na to vprašanje je treba najprej spomniti, da se v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča z Direktivo 2000/35 ne harmonizirajo v celoti vsi predpisi, ki se nanašajo na zamude pri plačilih v trgovinskih poslih (sodbe z dne 26. oktobra 2006, Komisija/Italija, C-302/05, EU:C:2006:683, točka 23; z dne 3. aprila 2008, 01051 Telecom, C-306/06, EU:C:2008:187, točka 21, in z dne 11. septembra 2008, Caffaro, C-265/07, EU:C:2008:496, točka 15).

47 Ta direktiva zlasti ne harmonizira vseh vidikov v zvezi z zamudnimi obrestmi. V členu 3 namreč ureja le nekatere od teh vidikov, in sicer upravičenost do obresti v primeru zamude pri plačilu, datum, ko te obresti zapadejo v plačilo, obrestno mero, pravico upnika, da zahteva nadomestilo za stroške izterjave, ki jih je imel zaradi zamude pri plačilu, in posledice uporabe očitno nepoštenih pogodbenih pogojev v razmerju do upnika.

48 Direktiva 2000/35 pa, nasprotno, ne določa pravil glede obdobja, v katerem tečejo zamudne obresti, ali glede najvišjega zneska teh obresti.

49 Zato lahko države članice same urejajo to vprašanje, vendar s pridržkom, da ne kršijo ciljev, ki jim sledi Direktiva 2000/35, in da tej direktivi ne odvzamejo polnega učinka (glej po analogiji sodbo z dne 14. septembra 2016, Pérez López, C-16/15, EU:C:2016:679, točka 59 in navedena sodna praksa).

50 S tega vidika je treba poudariti, da je glavni namen direktive, kot izhaja iz njenih uvodnih izjav 7 in 16, odvračanje od zamud pri plačilih, zlasti s preprečevanjem, da bi bile te za dolžnika finančno zanimive, in zaščita upnikov pred temi zamudami.

51 Vendar slovenska vlada ob podpori latvijske vlade trdi, da pravilo *ne ultra alterum tantum* iz člena 376 OZ ni v nasprotju s temi cilji. Nasprotno, s tem pravilom naj bi bila ohranjena funkcija zamudnih obresti, ki je ravno to, da je dolžnik spodbujen, da izpolni svojo obveznost plačila, ne pa to, da se upniku omogoči, da obogati. Navedeno pravilo bi namreč poleg zaščite upnikov omogočalo, da se prepreči, da bi bil znesek zapadlih zamudnih obresti tak, da bi dolžnika bremenil nerazumen dolg, ter da tako nastane nepravičen in nesorazmeren položaj med upnikom in dolžnikom, ki bi lahko vodil do insolventnosti zadnjenavedenega.

52 V zvezi s tem je treba sicer poudariti, da tako pravilo lahko – s tem, da višino zamudnih obresti omeji na višino glavnice – omeji odvračilni učinek, povezan s plačilom teh obresti.

53 Toda po eni strani tako omejevanje ne povzroči, da se ogrozi cilj zaščite upnikov, ki mu sledi Direktiva 2000/35, niti da se tej direktivi odvzame polni učinek.

54 Pravilo *ne ultra alterum tantum* namreč ne povzroči take omejitve zneska zamudnih obresti, ki bi izničila bistvo pravice upnika iz člena 3(1), od (a) do (c), te direktive, da zahteva plačilo teh obresti v primeru zamude pri plačilu, ali ki bi povzročila, da bi bil tem obrestim v razmerju do dolžnika odvzet odvračilni učinek. Navedeno pravilo poleg tega ne vpliva na veljavno obrestno mero za zamudne obresti, ki mora ustrezati tisti, ki je določena v členu 3(1)(d) navedene direktive.

55 Po drugi strani, kot je generalni pravobranilec v bistvu navedel v točkah 66 in 67 sklepnih predlogov, je treba opozoriti, da bi nacionalni zakonodajalec na podlagi polja proste presoje, ki ga ima na voljo, lahko odločil, da bi bilo treba vzpostaviti ravnovesje med ciljem zaščite upnikov in nujnostjo preprečitve, da bi dolžnika bremenil nerazumen dolg. V okviru te diskrecijske pravice bi ta zakonodajalec lahko menil, da je pravilo, kot je pravilo *ne ultra alterum tantum*, primerno sredstvo za to.

56 Poleg tega se tako pravilo ne sme preveriti ločeno, temveč v okviru, v katerega je umeščeno. Zato je treba upoštevati tudi druge določbe nacionalnega prava, ki se uporabljajo na področju zamud pri plačilih.

57 V zvezi s tem se slovenska vlada sklicuje zlasti na člen 380 OZ, ki upniku, ki mu je zaradi zamude pri plačilu nastala škoda, katere znesek je višji od zneska prejetih obresti, zagotavlja dodelitev odškodnine, ki krije razliko.

58 Nacionalni zakonodajalec pa je lahko v okviru polja proste presoje, ki ga ima na voljo, odločil, da taka določba v povezavi z vsemi pravili iz Direktive 2000/35 zagotavlja varstvo upnikov pred zamudami pri plačilih.

59 Glede na vse navedeno je treba na tretje vprašanje odgovoriti, da je treba Direktivo 2000/35 razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalni ureditvi, kot je člen 376 OZ, ki določa, da zapadle, pa ne plačane zamudne obresti nehajo teči, ko njihova vsota doseže glavnico.

Stroški

60 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (peti senat) razsodilo:

1. **Člen 2, točka 1, Direktive 2000/35/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. junija 2000 o boju proti zamudam pri plačilih v trgovinskih poslih je treba razlagati tako, da je treba fizično osebo, ki je imetnik dovoljenja za opravljanje gospodarske dejavnosti kot samostojni**

obrtnik, šteti za „podjetje“ v smislu te določbe, posel, ki ga sklene, pa kot „trgovinski posel“ v smislu iste določbe, če ta posel, čeprav se ne nanaša na dejavnost, ki je zajeta s tem dovoljenjem, spada v okvir opravljanja neodvisne gospodarske ali strokovne dejavnosti, ki je strukturirana in trajna, kar pa mora ob upoštevanju vseh okoliščin obravnavanega primera preveriti predložitveno sodišče.

2. **Direktivo 2000/35 je treba razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalni ureditvi, kot je člen 376 Obligacijskega zakonika, ki določa, da zapadle, pa ne plačane zamudne obresti nehajo teči, ko njihova vsota doseže glavnico.**

Da Cruz Vilaça Tizzano Berger

Borg Barthet Levits

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourgu, 15. decembra 2016.

Sodni tajnik
A. Calot Escobar

Predsednik petega senata
J. L. da Cruz Vilaça